De Levende Natuur 13 (7):124-126 (1908)

niet uit een mycelium van 't vorig jaar gegroeid zijn. „Dus", zei iemand naast me, „die is dan toch wel zeker uit een spore opgeschoten". Maar dat behoeft nog niet, evengoed als een spore, kan ook een fijn stukje zwamdraad met het omwoelen, of anders door den wind daarheen gevoerd zijn.

Zwammen zijn rare wezens; soms lijkt het mij toe of het relicten zijn uit den tijd dat steenkoolboomen groeiden in de moerasbosschen onder een gedekten hemel als onder een stolp, waaronder het altijd heet en vochtig was. Wellicht bestonden er toen nog wel onderdeelen van, wezenlijke bevruchtingsorganen. Alles wijst op zoo iets antieks en voorwereldsch bij de paddestoelen; dat groeien zonder licht als ware saprophyten; die behoefte aan veel vocht en veel hitte; de massa der soorten en individuën dicht opeen groeiende, en dan die groei- of bloeitijd, als alle andere planten bij ons hun organen terugtrekken in de aarde of in hun overblijvende knoppen, bollen, of knollen.

Het is een zonderling eigenwijs goedje, die paddestoelen, en daarom juist zoo interessant. En mooi toch ook; de meeste hebben zoo'n echt schilders-mooi over zich, dat ze je onwillekeurig stil doen staan, en de lust tot teekenen en kleuren wekken. Vooral ligt dat — behalve in de kleur en vorm van elk ding op zich zelf — in de groepeering van de zelfde soorten en in het contrasteeren met geheel verschillende buurzwammen; ook zijn het in tegenstelling met de even kleurige bloemen meer vlakken dan lijnen. Je ziet ze beter, en vat ze beter, in een oogopslag, als geheel en als groepen op; de zooveel fijnere bloem eischt meer een verdiepen; die geeft zich zoo niet op eens in zijn geheel.

E. HEIMANS.

EEN NIEUWE LYTHRACEE VOOR DE NEDERLANDSCHE FLORA.

De familie der kattenstaartachtigen heeft tot nog toe geen bijdrage geleverd tot 't steeds grooter wordende leger van pothoofdplanten, dat op sommige plekken met succès onze echt-Nederlandsche planten verdrijft.

De drie inlandsche vertegenwoordigers dier familie zijn tamelijk ongelijk van uiterlijk en verspreiding. Peplis portula, de waterpostelein, is een weinig in 't oog vallend plantje in halfdroge greppels, op tijdelijk overstroomde plekken en meer van die groeiplaatsen. Lythrum salicaria, de kattenstaart, is daarentegen een echte pronkster, die haar prachtige trossen aan ons oog opdringt en 't bovendien zoo nauw niet neemt met haar standplaats. Want behalve aan waterkanten en in moerassen groeit ze op bouwland, onder hakhout, soms zelfs op vrij dorren zandgrond, al blijven 't daar dwergjes in vergelijking met de schitterende, sterk vertakte exemplaren van gunstiger plaatsen.

De minst bekende inlandsche Lythracee is zeker wel de hyssopkattenstaart, Lythrum hyssopifolia, een klein, weinig in 't oog vallend plantje, dat bovendien tot de zeldzaamste zeldzaamheden van onze flora behoort. Het is langen tijd de vraag geweest, of dit plantje wel werkelijk in ons land voorkwam, want de 2 exemplaren in 't herbarium van de Ned. Bot. Ver. zijn eigenlijk niet te determineeren. Een volkomen goed herkenbaar exemplaar vond ik echter op 5 September 1903 bij Hilversum. (Zie *D. L. N.*, 8e jaarg. pag. 155).

En dit jaar, op 30 Augustus, vond ik in een zandgraverij in 't Spanderswoud, bij Hilversum, een mooie plant, die ik op 't eerste gezicht hield voor een buitengewoon groot exemplaar van Lythrum hyssopifolia.

Toch was dat een vrij gekke vergissing, want bij nader toezien bleek 't verschil met èn L. hyssopifolia en L. salicaria even groot. Er was dus geen andere mogelijkheid, dan dat we hier met een „nieuwe" soort te doen hadden.

De determinatie bracht ons tot *Lythrum virgatum*, die we hier meteen maar zullen doopen met den naam *roede-kattenstaart*.

Daar nu de kans bestaat, dat de plant nog op andere plaatsen in ons land gevonden zal worden, en 't geslacht Lythrum toch al iets aantrekkelijks heeft, zullen we de kenmerken der gevonden soort even bespreken in verband met de kenmerken van de twee andere inlandsche soorten.

De verspreiding van Lythrum virgatum is ongeveer de volgende:

In *Europa*: beoosten de lijn N. Italië, Stiermarken, Bohemen, Oostenrijksch-Silezië, Montenegro—Tessalië. In *Azië*: bezuiden de lijn Kazan—Tobolsk—Irkoetsk, en benoorden de lijn Erzeroem—Georgië—Kaukasus—Irkoetsk.

Wie de moeite wil doen deze punten eens op de kaart af te zetten, zal zien, dat 't een merkwaardig besloten gebied is. Veel grooter gebied heeft de gewone kattenstaart en ook de hyssopbladige-kattenstaart.

Onze plant is echter reeds een anderen keer buiten

De Levende Natuur 13 (7):124-126 (1908)

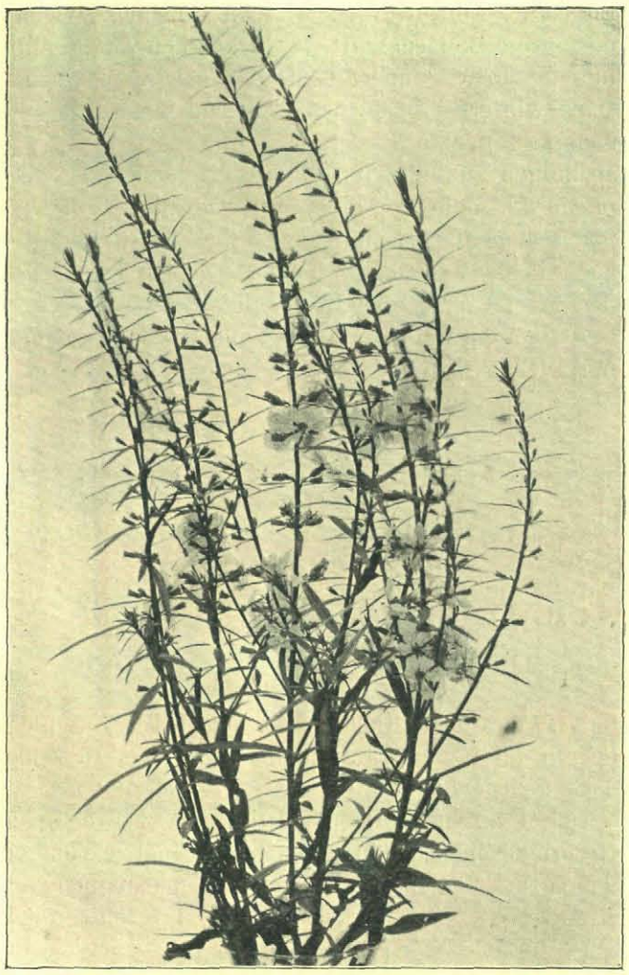

Roede Kattenstaart, *Lythrum virgatum*.
Nieuw voor de Nederlandsche flora.

haar gebied gevonden, nl. bij Verviers. Toch wijst deze vondst nog niet op grootere kans, om de plant hier meerdere malen te vinden, daarvoor is haar gebied te eigenaardig begrensd en komen te weinig vindplaatsen daarbuiten voor.

Aan kleur en vorm der bloemen bemerkt men onmiddellijk met een echte Lythrum te doen te hebben. Even duidelijk zijn echter de verschillen met de gewone kattenstaart, de bloemen zijn tot een veel lossere bloeiwijze gerangschikt, de bladeren zijn zeer veel smaller en alleen aan het onderste $^2/_3$ deel der plant kruisgewijs. Doch laten we liever een volledige, zij 't ook korte beschrijving van de nieuwe vondst geven:

Wortelstok vrij dik en vleezig, witachtig. *Stengel* ± 40 — 120 cM. (het Hilversumsche exemplaar was 47 cM. hoog) vertakt, met opstaande takken, vierkant. Behalve de hoofdstengel zijn nog zijscheuten uit den wortelstok aanwezig, die korter zijn dan de hoofdstengel, doch eveneens bloemen voortbrengen. *Bladeren* lijn-lancetvormig, spits, de bovenste lijnvormig met spitsen voet en top, gaafrandig, eennervig, kaal. *Bloemen* in driebloemige bijschermen in de bladoksels, van de bijschermen aan de zijtakken komt vaak alleen de middenbloem tot ontwikkeling. Kelk 10-tandig, 10-ribbig, de tanden bijna even lang, afwisselend breed en smal, en wel de buitenste het smalst. Kroon 6-bladig, tegenover de buitenste kelktanden, kroonbladen langwerpig-omgekeerd-eirond, met donkerder middelnerf. Meeldraden 12, 6 lange en 6 korte. Stamper 1. Vrucht een doosvrucht.

Evenals de gewone kattenstaart is de roede-kattenstaart drievormig. Het Hilversumsche exemplaar behoort tot den langstijligen vorm. Merkwaardig genoeg staat in Thomé's Flora v. Deutschland, dat L. virgatum maar in één vorm voorkomt.

Door de lengte der middelste stengelbladeren, die ± 4 cM. lang en 6 mM. breed zijn, behoort het Hilversumsche exemplaar tot den vorm *genuinum* (Koehne in Engler's Botanische Jahrbücher 1881, pag. 331).

In verband met 't bovenstaande wordt de determineertabel der Nederlandsche Lythrum's thans zóó:

1. Bladeren verspreid. Bloemen alleenstaand, hoogst zelden 2 bijeen. Meeldraden 6 of minder, uiterst zelden 7—12. ⊙ *L. hyssopifolia.*

Bladeren grootendeels of alle tegenoverstaand of kransstandig. Meeldraden meest 12. 2.

2. Bladeren meest alle kruisgewijs of kransstandig, langwerpigeirond tot lancetvormig. Bloemen in veelbloemige bijschermen, tot een dichten tros vereenigd. ♃ *L. salicaria.*

Bladeren alleen aan 't onderste $^2/_3$ der plant tegenoverstaand of kruisgewijs, de hoogere afwisselend, lancetvormig tot lijnlancetvormig. Bloemen in 1—3 bloemige bijschermen, tot een lossen tros vereenigd. ♃ *L. virgatum.*

De beide laatste soorten behooren tot 't ondergeslacht Salicaria, dat drievormige, tot bijschermen vereenigde bloemen heeft. Dat laatste kenmerk komt alleen nog voor bij 't ondergeslacht *Mesolythrum*, met slechts één soort, L. paradoxum uit Midden-Australië. Wie er meer van weten wil (en Latijn

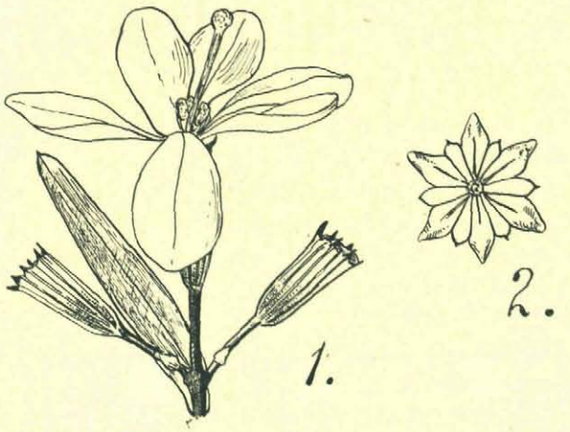

Roede Kattenstaart: 1. Een enkel bijschermpje met een bloeiende en twee uitgebloeide bloemen; 2. Een nog gesloten knop, van boven gezien. Alles vergroot.

De Levende Natuur 13 (7):124-126 (1908)

kent!) kan allerlei bijzonderheden vinden in Heft 17 van „Das Pflanzenreich" waarin de Lythraceeën door E. Koehne alle beschreven zijn (pag. 58—78).

Hoe nu die roede-kattenstaart bij Hilversum gekomen is, kan moeilijk uitgemaakt worden. Waar de prachtige kattenstaart niet eens als sierplant gekweekt wordt, zal wel zelden niemand er toe overgaan de wel elegante, doch minder rijkbloeiende en kleinere roede-kattenstaart in kultuur te nemen. [1]) Daar de plant geen hakige vruchten of zaden heeft, is verspreiding door dieren of wol bijna uitgesloten.

[1]) Toch wordt de plant volgens Ascherson en Graebner gekweekt en verwildert ze wel eens uit een tuin (A. en G. Flora des N. O. deutschen Flachlandes, pag. 504).

En daar ze op vochtige plaatsen thuishoort, evenals de gewone kattenstaart, is de kans op verspreiding met graan of andere zaaizaden ook al niet groot. Onze winters kan de plant bepaald wel verdragen, daar ze 't o. a. tot Irkoetsk kan uithouden. Doch voorspellingen zijn hier moeilijk te doen, al zou ik deze mooie kattenstaart graag in onze flora zien. Tot nog toe heeft ze zich maar een enkelen keer buiten haar gebied vertoond, maar misschien gaat ze op den „trek" en hebben we een kansje.

Afwachten en uitkijken zullen wel de eenige middelen zijn, om dat uit te maken.

A. J. M. GARJEANNE.

HET GEKRAAGDE ROODSTAARTJE.

(Erithacus phoenicurus.)

Heb ik in *Avicultura* van 1907 Nr. 46 (zomerverzorging) en van 1908 Nrs. 5, 9, 15 en 18, zie errata Nr. 16 (wintervoedering) onder den titel „Iets over het opkweeken en houden van insectenetende vogels" eene breedvoerige beschrijving gegeven, op welke wijze men Gekraagde Roodstaartjes met goed gevolg kan opkweeken en houden, thans wil ik U, onder verwijzing naar die artikelen in dat blad, de levenswijze van dit fraaie vogeltje beschrijven vanaf zijne prilste jeugd in 't nestje tot aan den geheel volwassen vogel, welke mededeelingen mij in dit zoo gewaardeerd tijdschrift op haar plaats schijnen.

Een waar vogelliefhebber en natuuronderzoeker zal zeer zeker het groote voorrecht, mij ten deel gevallen kunnen beseffen, in de gelegenheid te zijn geweest in de kleinste bijzonderheden bekend te zijn geraakt met dat lieve individuutje, dat mooie vogeltje, schitterend van kleurenpracht, vergezeld van zijn vrouwtje, schoon door eenvoud, groot in liefde.

Het Gekraagde Roodstaartje (mannetje).

Is dit niet de belooning voor al dat grootbrengen en verzorgen?

't Zij mij vergund nog even te mogen opmerken, dat ik mij slechts alleen met het opkweeken van vogels bezig houd, wanneer zulks eventueel noodig blijkt. Met het uithalen van vogelnestjes occupeer ik mij niet, zelfs trek ik hiertegen zeer te velde, doch genoeg hierover.

Het Gekraagde Roodstaartje heeft zoowel in de Nederlandsche-, als in de Latijnsche taal vele namen gekregen. Ik zal U al de mij bekende namen van dit vogeltje in beide talen noemen.

De echte Nederlandsche naam is zeer zeker „Gekraagde Roodstaart" of „Gekraagde Roodstaartje" en de juiste oude Latijnsche naam is ongetwijfeld „Erithacus phoenicurus".

De gegeven Nederlandsche volksnamen zijn de volgende: muurnachtegaal, blauwpaapje, paapje, roodborstje, roodstaartje, roodbaard, zomerroodbaard en blauwlegger. Vooral onder Haarlem is dit vogeltje onder de laatstgenoemde vijf namen bekend.

De verschillende Latijnsche namen, welke boekenschrijvers gebruikten in hunne werken, zal ik hier eveneens laten volgen: Erithacus phoenicurus, Ruticilla phoenicurus, phoenicura, arborea, hortensis, pectoralis, Motacilla phoenicurus, Sylvia phoenicurus, Lusciola phoenicurus, Ficedula phoenicura, ruticilla, Phoenicura ruticilla, muraria.

De bijlage, behoorende bij de wet tot bescherming